

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

4 april 2021

Paasmorgen

Eugène Burnand, de discipelen Petrus en Johannes haasten zich naar het graf

Heilige onrust, spanning ...

Lied 630 Sta op! – Een morgen ongedacht

kaars staat aan

Welkom en Votum en groet

Hartelijk welkom in de Remonstrantse Arminiuskerk in Rotterdam. We vieren Pasen in een erg lege kerk. We zijn met een paar mensen. Jos van der Kooy zit achter het orgel. Nicky Bouwers zingt en Marileen Driesprong neemt alles op. Collega Koen Holtzapffel en ik leiden gezamenlijk de dienst

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer

Inleiding

Toen ik een paar dagen geleden met de redactie van het kerkblad virtueel aan het werk was, zei Titus van Hille tegen me: weet je wel, dat het schilderij van Eugène Burnand dat je met Pasen centraal wilt stellen, twee jaar geleden ook al op de voorpagina van het kerkblad stond? Eerlijk gezegd was ik het vergeten. Wel herinner ik me dat ik het schilderij zo'n twintig jaar geleden ook al eens had gebruikt. Zelf kende ik het niet, maar een van onze gemeenteleden, ze is inmiddels overleden, Jeanne Boddé, had me er op attent gemaakt. En ook toen al was ik gebiologeerd door dit kunstwerk. Kortom: ik heb wat met dit werk en ik kan u ook niet beloven dat het niet nog eens voorbij zal komen voor mijn emeritaat!

Bijbeltekst Johannes 20: 1-10

¹Na de sabbat, op zondagochtend, ging Maria uit Magdala naar het graf. Het was heel vroeg in de ochtend, het was nog donker. Toen ze bij het graf kwam, zag ze dat de steen voor het graf weggehaald was.

²Maria rende weg, naar Simon Petrus en de leerling van wie Jezus veel hield. Ze zei tegen hen: 'De Heer is weggehaald uit het graf! En ik weet niet waar hij naartoe gebracht is.'³ Meteen gingen Petrus en de andere leerling op weg naar het graf, ⁴ze renden erheen. De andere leerling liep sneller dan Petrus, en was het eerst bij het graf. ⁵Hij keek naar binnen en zag de doeken liggen. Maar hij ging het graf niet in.

De leerlingen kijken in het graf

⁶Kort daarna kwam ook Simon Petrus bij het graf. Hij ging wel naar binnen. Hij zag de doeken liggen, ⁷ook de doek die om het hoofd van Jezus gezeten had. Die lag niet bij de andere doeken, maar apart, netjes opgerold.

⁸De andere leerling ging nu ook het graf in. Toen hij de doeken daar zo zag liggen, geloofde hij dat Jezus was opgestaan. ⁹In de heilige boeken stond al dat Jezus moest opstaan uit de dood. Maar dat hadden de leerlingen nog niet begrepen.

¹⁰Toen gingen Petrus en de andere leerling terug naar huis.

Lied 623: 1, 2, 4 en 9 O hart, spring op vol vreugde

Preek 1 (Tjaard)

Er zijn van die schilderijen, beste mensen, waar je uren naar kunt kijken. Op een bijzondere manier weten ze je te raken, ze pakken je vast en je blijft kijken, want ze laten niet meer los. Dat heb ik met dit schilderij van Eugène Burnand. Het stelt een scène voor uit het Bijbelverhaal

dat ik u gelezen heb. Twee leerlingen van Jezus hebben het verhaal gehoord van Maria Magdalena die in alle vroegte bij het graf was. Het was leeg! De evangelist Johannes maakt er een gekke wedstrijd van tussen de twee leerlingen. Petrus, die in de andere Evangelieën altijd haantje-de-voorst is wordt in dit Evangelie ingehaald door Johannes. Degene die hier als de meest geliefde leerling van Jezus wordt geschetst. In dit schilderij trekken ze nog gebroederlijk op. Allerlei emoties en gedachten komen boven als je dit schilderij ziet. Ik bemerk een zekere haast, maar misschien ook wel iets van terughoudendheid. De figuur in het wit heeft een zorgelijke blik. Zijn kompaan kijkt eerder verwonderd, met grote ogen. De eerste heeft de handen bij elkaar, bijna in een gebaar van wanhoop: als dat allemaal maar goed komt... Waait het, of lopen ze zo hard dat de tweede zijn mantel moet vasthouden?

Het schilderij straalt voor mijn gevoel een soort heilige onrust of spanning uit. Wat zou er gebeurd zijn? Het gaat misschien om verwachting, en tegelijkertijd om het niet durven geloven. Rekenen de leerlingen ergens op? Hebben ze de woorden van Jezus zo begrepen, dat ze toch iets verwachten? Ik zie een gespannen onzekerheid. Die gespannen onzekerheid, is dat misschien de manier waarop vrijzinnigen geloven als het Pasen wordt? Het letterlijke van het verhaal zit ons vaak in de weg. Kan dat wel, een lijk dat levend woord? Iemand die uit het graf opstaat? Voor vele gelovigen is het lege graf het sjibboleth van echt geloven. Voor ons is het een steen, waar we gemakkelijk over struikelen. Pas als het graf leeg is, zijn ze overtuigd.

Vrijzinnigen zien meer in het verhaal van de Emmaüsgangers, een mysterieus verhaal, waarin Jezus er wel en ook weer niet is. Waarbij je je kunt afvragen of er in het echt iets gebeurt of dat het alleen in hun hoofd speelt, wanneer ze nog zo vol zijn van de verhalen. Maar laat ik het daarbij laten. Volgende week gaat collega Koen verder met dat verhaal.

Vandaag dus het verhaal van het lege graf en het spoeden naar de plek waar het gebeurd zou zijn. Misschien is het wel waar, wat Maria gezegd heeft. Misschien is het toch niet over. Is de droom niet werkelijk in duigen gevallen. Pasen nu, maar ook Pasen toen, kan alleen maar bestaan, als je de mogelijkheid openhoudt dat er iets werkelijk nieuws is gebeurd. Als de leerlingen tijdens zijn leven niet zo'n groot geloof en diep vertrouwen in Jezus hadden, zouden ze niet in beweging gekomen zijn. Want ze wisten dat hij dood was. Maar ze hadden zoveel bijzonders meegemaakt, dat ze zich ook konden voorstellen, dat er iets zou gebeuren. Is dat misschien ook voor ons een gedachte die te denken geeft? Stellen wij ons werkelijk open voor de mogelijkheid dat er meer tussen hemel en aarde is, dan wij op onze somberste momenten toelaten? In de Leidse Studenteneklesia hoorde ik eens een priester bidden: 'jij die alleen maar zo kunt zijn, als wij denken dat je bent'...

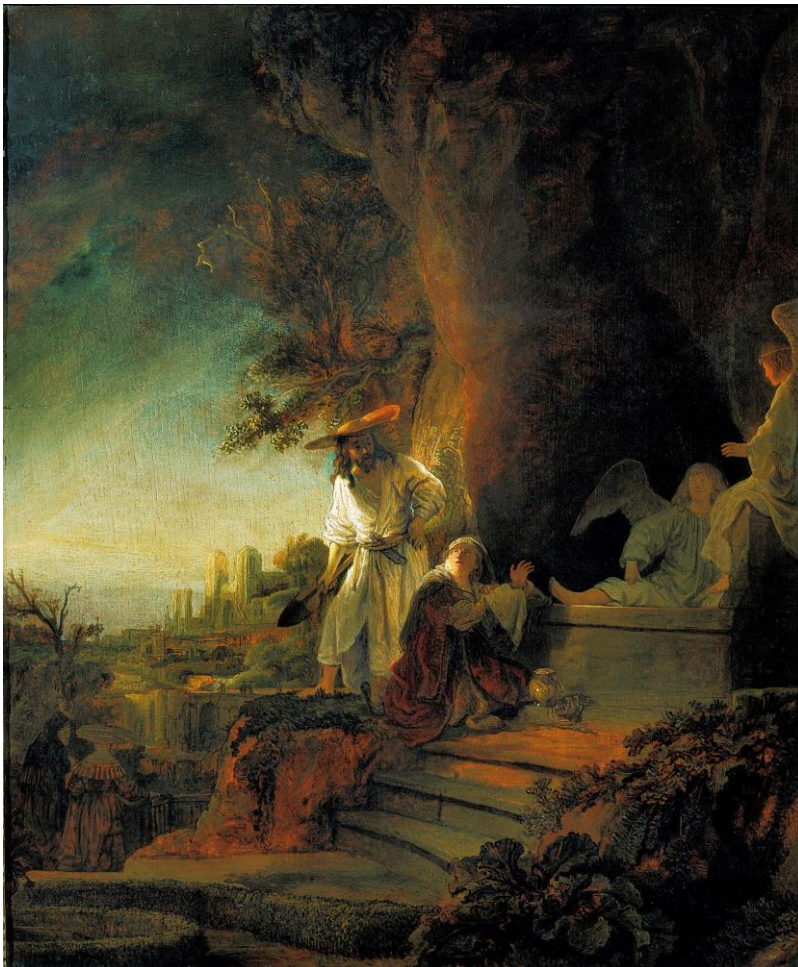
Geloven met Pasen is je fantasie de vrije loop laten. Is doorgaan, waar het verstand stil staat. Is leven van beelden die onwaarschijnlijk zijn, maar ons toch lostrekken uit de doodsheid van het alledaagse bestaan. Is leven van woorden, beelden die soms onvoorstelbaar zijn, maar die wel ons hart raken. Namelijk dat liefde en hoop, geloof en vertrouwen, groter zijn dan al onze wanhoop. Dat de dood niet het enige en het laatste is wat ons rest, maar dat ons leven uiteindelijk rust in iets groters, in iets diepers, in een God die een God van levenden is en niet van doden. Wat dat is? Misschien kan Koen ons verder helpen...

Amen.

Lied 632 Dit is de dag, die de Heer heeft gemaakt en gegeven

Preek 2 (Koen)

Geloven met Pasen is leven van beelden, die, hoe onwaarschijnlijk soms ook, ons in het hart raken en ons lostrekken uit de doodsheid van het alledaagse bestaan. De dood heeft niet het laatste woord maar Gods liefde. Zo vat ik het eerste deel van de Paasoverdenking heel kort samen. Met die vraag aan het slot natuurlijk, Koen hoe zit dat nu precies? Nu houd ik van vragen, maar zeker geloofsvragen zijn met het verstand lastig te beantwoorden. Laat ook ik daarom de vraag maar met een beeld beantwoorden. Een beeld dat Johannes zelf in zijn Paasevangelie aanreikt en dat iets duidelijk maakt van wat Pasen voor ons kan betekenen, hoe wij het kunnen ervaren. Daartoe wenden we onze blik even af van die hard rennende heren, om zo de dame in het vizier te krijgen die eigenlijk bij Johannes op Paasochtend echt centraal staat, en dat is Maria uit Magdala. Met haar begint het in alle vroegte, met haar gaat het verder als de heren richting Jeruzalem gaan en zij zich gepuzzeld afvraagt: waar is dat lichaam van Jezus toch heengebracht? Huilend buigt ze zich naar het graf en ziet daar twee engelen zitten. Waarom huil je vragen die? Ik weet niet waar ze mijn heer naar toe hebben gebracht. Dan kijkt ze om en ziet een man staan die ze voor de tuinman houdt, de hovenier. Dat is het moment dat Rembrandt heeft afgebeeld op zijn schilderij 'De opgestane Christus verschijnt aan Maria Magdalena'. Uit 1638, en ja ook dit schilderij behoort tot de Royal Collection van Buckingham Palace. We vroegen en kregen als Rotterdamse remonstrantse gemeente toestemming van de Britse koningin om het u op Paasmorgen exclusief te kunnen laten zien. Hier verschijnt het.

Maria kijkt op met een naar binnen gekeerde blik. Kyrie, meneer zegt ze in het Grieks, als u Jezus soms ergens anders hebt neergelegd vertel me dan waar. En dan noemt Jezus, want hij is het, haar bij haar naam, Maria. We zien de herkenning op haar gezicht doorbreken. Vermengd met een 'dat kan toch niet waar zijn'. Ze noemt Jezus meester want ook zij is een van zijn leerlingen. Niet als verzorgster of object van romantische of zelfs erotische fantasieën volgt ze Jezus maar als discipel. Ook vrouwen tellen bij Jezus volwaardig mee.

Op veel schilderijen met vergelijkbaar thema deinst Jezus terug als Maria haar handen naar hem uitstrekt. Maar bij Rembrandt kijkt Jezus Maria eerder rustig en aandachtig aan, bang om haar al te zeer aan het schrikken te maken. Prachtig is het licht dat op haar gelaat valt. Licht dat trouwens niet van Jezus komt maar van de opkomende zon. Het is het krachtige licht van de nieuwe dag, paasochtend in alle vroegte.

Jezus staat precies in het midden van de compositie afgebeeld, maar niet als verheerlijkte Zoon van God, maar, hoe aards wil je het hebben, als potige tuinman met zwierige hoed en schep in de hand. Achter Jezus en Maria zien we een stevige boom, midden in een tuin met strak gesnoeide heg, Jeruzalem gloort in de verte. Op die manier wordt een verbinding gelegd met die andere tuin, de hof van Eden, het paradijs met in het midden de boom des levens. Ook zo'n beeld van het nieuwe begin, de eerste dag. Zoals eens Adam de paradijselijke tuin verzorgde, zo doet nu de hovenier dat. Hij schoffelt en snoeit, hij zorgt en geeft aandacht. Zo wordt dorre grond weer vruchtbaar, gaat groeien en bloeien. Waar déze hovenier herkend en ontvangen wordt, gediend en nagevolgd, daar ontstaat iets van een paradijsje op aarde, een plek waar het goed toeven is met elkaar.

Natuurlijk staat in het beeld de hovenier, Jezus de verrezen centraal, maar Maria is niet minder belangrijk. Het gaat met Pasen ook om haar. Wat ervaart zij, wat doet Pasen met haar? En met ons? Het antwoord van de evangelist Johannes ligt in dat beeldende verhaal besloten, een beeldverhaal vol van betekenis. Met Pasen staat niet alleen Jezus maar ook Maria op. Nieuw leven doorbreekt haar verdriet: op het moment dat zij bij name wordt genoemd, dat zij zich gekend en gedragen weet. Op dat moment kan zij haar diepe verdriet over het verscheiden van haar heer de goede plaats geven. Ze kan zich weer oprichten en naar het heden toewenden, weg van het graf. Nee, Pasen poetst verdriet niet even weg als sneeuw voor de zon. Pasen maakt de dood niet irrelevant. Maar Pasen toont Maria en ons wel dat er ook na Goede Vrijdag leven is. Dat Jezus leeft, zijn dood en die van ons voorbij. Op zijn bijzondere wijze blijft de Heer present. En, ook een paaswonder, nu Maria dat ervaren heeft kan ze Jezus loslaten. Want dat is misschien wel de mooiste en tegelijk lastigste boodschap van Pasen, van het lege graf: alleen door Jezus los te laten kan Maria hem op nieuwe wijze bij zich houden, kan hij van blijvende betekenis zijn. Alleen door hem te verliezen kan ze hem definitief vinden. Stop me niet in een doosje zegt Jezus, raak me niet langer aan, dan zal ik leven en jou aanraken en je helpen om op te staan en verder te gaan.

Dat is een nieuw begin van leven, zoals de lente een nieuw begin van leven is. Niet voor niets is Pasen een lentefeest.

Er is in één bewogen nacht een nieuwe lent' ontloken.

Nieuw leven brak door aard en steen,

het is en blijft vol wondren om ons heen (gez 630).

Amen

Orgelspel

Voorbeden

God van liefde, natuurlijk is het vreemd om digitaal samen Pasen te vieren. Iets dat we normaal doen in een volle dienst hier in de kerk met remokrentebol. Maar het beeld van het lege graf, van nieuw leven dat ontluikt, van dood die door liefde overwonnen wordt, dat beeld is zo sterk dat het ons ook digitaal veel te zeggen heeft. Ons troost geeft, bemoedigt en doet verlangen naar het definitief doorbreken van uw rijk van vrede en gerechtigheid.

Naar een nieuw begin van leven, normaal leven, daar snakken we naar in coronatijd. We moeten nog even geduld hebben. Maar ook wat dat betreft is de lente in zicht. Nu moeten we volhouden en elkaar niet uit het oog verliezen. Bidden we met Pasen voor mensen die na een groot verdriet weer op moeten staan en verder gaan, bidden we dat het ontluikend leven van de lente ons mag bemoedigen en denken we in stilte aan wie onze zorg en aandacht nodig hebben... God ontferm u.

Gezongen Onze Vader

Slotlied A toi la gloire

Uitzending en zegen

Mede namens collega Tjaard, zangeres Nicky, organist Jos en cameravrouw Marileen wens ik u een zo goed mogelijk Pasen.